

استفتائات جدید (مهر ماه ۱۴۰۵) - 7 / مهر / 1405

عمل به وصیت

سؤال 1. پدری به فرزندان وصیت کرده که خانه‌ای که از او باقی می‌ماند، تا وقتی مادران زنده است در آن زندگی کند، نحوه محاسبه ارزش این وصیت برای اخراج از ثلث، چگونه است؟

جواب: ابتدا خانه در حالت آزاد از وصیت (یعنی مورد وصیت نباشد) قیمت گذاری شود سپس در حالتی که سکونت آن مورد وصیت است و در صورت فروش، تا زمان فوت مادر برای خریدار قابل سکونت نیست، قیمت گذاری شود ؛ تفاوت دو قیمت، متعلق وصیت است و از ثلث حساب می‌شود.

خرید و فروش امتیاز بازی

سؤال 2. اینجانب در یک بازی مجازی فعالیت می‌کنم. فعالیت بنده شامل صرف وقت، یادگیری مهارت‌های پیچیده در محیط بازی و تلاش مداوم برای کسب امتیاز است. پس از کسب امتیاز، آن‌ها را در بازارهای ثانویه به بازیکنان می‌فروشم و درآمد کسب می‌کنم ؛ آیا این درآمد از نظر شرعی حلال است؟

جواب: اگر امتیازهای قابل فروش، از بازنده به برنده منتقل می‌شود، قمار و حرام است و فروش آن هم جایز نیست، در غیر این صورت به خودی خود اشکال ندارد.

سفر زیارتی به عنوان مهریه

سؤال 3. آیا زوجین می‌توانند سفر زیارتی (مثلاً مشهد الرضا علیه السلام) را به عنوان مهریه قرار دهند؟

جواب: اگر خصوصیات سفر (به طوری که ارزش مالی آن معلوم باشد) ذکر شود یا مبلغ مشخصی برای آن تعیین شود، اشکال ندارد.

نماز آیات زلزله

سؤال 4.

۱) هنگام وقوع زلزله آیا خود شخص باید آن را احساس کند یا احساس دیگران کفایت می‌کند؟

۲) اگر نماز آیات زلزله در زمان متصل به زلزله خوانده نشود، بعداً به چه نیتی باید خوانده شود؟

جواب:

۱) هر زلزله ای که برای مردم منطقه ای قابل درک باشد، موجب وجوب نماز آیات بر مردم آن منطقه می‌شود و در صورتی که هنگام زلزله، شخص متوجه آن نشود و پس از حادثه بفهمد زلزله آمده است، بنابر احتیاط واجب باید نماز آیات بخواند ؛ البته چنانچه مرکز زلزله نگاری وقوع لرزش‌های خفیف زمین را در منطقه ای اعلام کند که فقط با دستگاه قابل درک است و افرادی که در آنجا زندگی می‌کنند اصلاً آنها را احساس نکنند، نماز آیات واجب نمی‌شود.

۲) هنگامی که زلزله، رعد و برق و مانند آن، (که مدت زمان وقوعش کم است) اتفاق می‌افتد، بنابر احتیاط مکلف باید فوراً نماز آیات را بخواند و اگر تأخیر بیندازد، باید آن را تا آخر عمر بدون قصد ادا و قضا (قصد ما فی الذمه) به جا آورد.

احکام زکات

5. شرایط کسی که زکات بر او واجب است:

۱. بالغ باشد. (در گاو و گوسفند و شتر، از ابتدای سال و در بقیه قبل از تعلق باید بالغ باشد). ۲. عاقل باشد. (در گاو و گوسفند و شتر در تمام سال و در بقیه هنگام تعلق باید عاقل باشد). ۳. مالکیت کامل نسبت به مال داشته باشد. اگر مکلف مال زکوی را قرض کرده باشد، در صورتی که یک سال کامل در قرض او باشد، زکات آن بر او واجب است. ۴. تمکن کامل از تصرف در مال داشته باشد ؛ زکات مالی که در رهن است، بر مالک واجب نیست. ۵. رسیدن به حد نصاب.

چیزهایی که زکات به آنها تعلق می‌گیرد: ۱- گندم ۲- جو ۳- خرما ۴- کشمش ۵- شتر ۶- گاو ۷- گوسفند ۸- طلا ۹- نقره

منظور از طلا و نقره، سکه رایج طلا و نقره است که برای خرید و فروش استفاده می‌شود (مانند انواع پولهای امروزی) اما طلا و نقره ای که شمش است یا زیور آلات یا حتی سکه های امروزی، مشمول زکات نیست.

6. شرایط تعلق زکات به غلات (گندم، جو، خرما و کشمش)

1. رسیدن به حد نصاب ؛ در صورتی که وزن محصول (در حالت خشک) تقریباً هشتصد و چهل و هفت کیلو و دویست و هفت گرم باشد، زکات واجب است.

اگر مکلف هر یک از غلات چهارگانه (مثلاً خرما) را در بیش از یک منطقه دارا باشد، به طوری که محصول آن با فاصله زمانی حاصل می شود، در صورتی که همه آنها مربوط به یک سال زراعی محسوب شود، مجموع محصول مناطق، یک نصاب محاسبه می شود.

در صورتی که محصول بین دو یا چند نفر مشترک باشد، در صورتی بر هر یک از شرکا، زکات واجب است که سهم هر یک به تنهایی به حد نصاب برسد.

هر یک از گندم و جو جنس جداگانه است، بنابر این اگر مکلف از هر دو محصول برداشت کند و نصاب هر کدام به تنهایی به حد زکات نرسد، زکات واجب نیست، هر چند مجموع هر دو به حد نصاب برسد.

2. مکلف قبل از تعلق زکات، مالک محصول باشد. اگر محصول را بعد از تعلق زکات بخرد، زکات محصول بر عهده فروشنده است. در مزارعه و مساقات که محصول بین مالک و عامل تقسیم می شود، در صورتی که سهم هر یک از آنان به مقدار نصاب باشد، زکات بر او واجب است و اگر سهم عامل یا مالک یا هر دو به حد نصاب نرسد، زکات واجب نیست.

7. زمان تعلق زکات زمان تعلق وجوب زکات

در گندم و جو، زمانی است که به آنها گندم و جو گفته شود و در کشمش زمانی است که به آن انگور گفته شود و در خرما زمانی است که محصول خرما قدری خشک شود که به آن تمر گفته شود. اگر مکلف قبل از خشک شدن خرما یا انگور، آنها را مصرف کند یا بفروشد، در صورتی که خشک آنها به حد نصاب می رسید، باید زکات آنها را بپردازد. *مزارعه: قراردادی است بین صاحب زمین و زارع که بر اساس آن، به هر یک از طرفین در صد معینی از محصول تعلق می گیرد. *مساقات: قراردادی است بین صاحب درختان میوه دار و «عامل» که بر اساس آن، عامل در برابر آبیاری یا رسیدگی مؤثر به درختان مزبور (بشرط اینکه موجب زیاد شدن یا مرغوبیت محصول آنها شود) حق برداشت مقدار معینی از محصول را پیدا می کند.

زمان وجوب پرداخت زکات زمان وجوب پرداخت در گندم و جو، زمان خرمن و جداسازی کاه از محصول است و در خرما و کشمش، زمانی است که کشمش و خرما خشک شده باشد.

8. کسر هزینه های محصول از زکات

در صورت رسیدن به حد نصاب و تعلق زکات، تمام هزینه هایی که مکلف بابت کاشت، داشت و برداشت (تا پایان خرمن) محصول پرداخت کرده است از محصول کسر و یک دهم یا یک بیستم باقی مانده بابت زکات پرداخت می شود. اجرت مکلف یا کسانی که برای او رایگان کار کرده اند یا ابزار و وسایلی که رایگان استفاده کرده است، کسر نمی شود. در جو و گندم (که علاوه بر گندم و جو کاه نیز برای کشاورز درآمد حاصل می کند)، فقط نسبتی از هزینه که مربوط به گندم و جو است از محصول کسر می شود و نسبتی که مربوط به کاه است، کسر نمی شود. هزینه هایی که کسر می شود که بابت تحویل محصول همان سال مصرف شده است، اما هزینه هایی که مربوط به زمین یا باغ است و برای سالهای بعد باقی می ماند، مثل اصلاح دیوار، خرید ابزار و حفر چاه، از محصول سال کسر نمی شود.

9. مقدار زکات

اگر محصول با آب جاری مثل رودخانه، چشمه، قنات (هر چند برای رساندن آب به محصول جوی یا کانال حفر شده باشد) به عمل آمده باشد، یا محصول با آب باران یا زیرزمینی سیراب شده باشد، زکات آن یک دهم محصول است و اگر با آبی که به وسیله دلو یا دستگاه از چاه خارج شده است آبیاری شده باشد، زکات آن یک بیستم محصول است. و اگر به هر دو صورت آبیاری شده باشد، اگر نسبت دو آبیاری به اندازه ای است که به یکی از آنها نسبت داده میشود، مقدار زکات بر اساس آن است و اگر نسبت مساوی است، نصف محصول یک دهم و نصف دیگر یک بیستم محاسبه می شود.

10. شرایط تعلق زکات به چهارپایان (شتر، گاو و گوسفند):

اول: رسیدن به حد نصاب در صورتی که سه حیوان یاد شده زکات تعلق می گیرد که تعداد آنها به عدد خاصی برسد، که به آن نصاب زکات گفته می شود.

الف (نصاب گوسفند گوسفند پنج نصاب دارد: ۱- ۴۰ تا ۱۲۰ یک گوسفند زکات واجب است (یعنی کمتر از ۳۹ گوسفند زکات واجب نیست)
۲- ۱۲۱ تا ۲۰۰، دو گوسفند ۳- ۲۰۱ تا ۳۰۰، سه گوسفند ۴- ۳۰۱ تا ۳۹۹ بنابر احتیاط واجب، چهار گوسفند ۵- ۴۰۰ و بیشتر، در هر صد رأس، یک

گوسفند.

ب) نصاب گاو گاو دو نصاب دارد. نصاب اول سی عدد است که باید یک گاوی که داخل سال دوم شده باشد، بابت زکات داده شود. نصاب دوم دو چهل عدد است و زکات آن یک گاو ماده ای است که داخل سال سوم شده باشد. در تعداد زیاد، اگر تعداد گاوها شامل مضرب ۳۰ یا ۴۰ باشد، باید طوری بر یکی از این دو عدد یا هر دو تقسیم شود که حاصل آن کمترین باقی مانده را داشته باشد؛ بر اساس هر کدام از مضرب ها که محاسبه شده باشد، زکات متفاوت است، به این صورت که اگر تعداد گاوها مثلاً ۳۹ رأس باشد - ۳۰ + ۹ - یک گاو - نر یا ماده - که داخل سال دوم شده باشد. و اگر مثلاً ۵۹ رأس باشد - ۴۰ + ۱۹ - یک گاو ماده ای که داخل سال سوم شده باشد. و اگر مثلاً ۶۹ رأس باشد - ۳۰ + ۲ + ۹ - دو رأس گاوی که داخل سال دوم شده باشد. و اگر مثلاً ۷۰ رأس باشد - ۳۰ و ۴۰ - یک رأس گاوی که داخل سال دوم شده و یک رأس گاو ماده ای که داخل سال سوم شده باشد. و به همین ترتیب عدد کل گاوها بر ۳۰ یا ۴۰ تقسیم می شود.

ج) نصاب شتر شتر دوازده نصاب دارد: ۱- ۵ تا ۹ شتر، یک گوسفند (یعنی در ۴ شتر و کمتر زکات واجب نیست) ۲- ۱۰ تا ۱۴ شتر، دو گوسفند ۳- ۱۵ تا ۱۹ شتر، سه گوسفند ۴- ۲۰ تا ۲۴ شتر، چهار گوسفند ۵- ۲۵ شتر، ۵ گوسفند ۶- ۲۶ تا ۳۵ شتر، یک شتر ماده یک ساله ۷- ۳۶ تا ۴۵ شتر، یک شتر ماده دو ساله ۸- ۴۶ تا ۶۰ شتر، یک شتر ماده سه ساله ۹- ۶۱ تا ۷۵ شتر، یک شتر ماده چهار ساله ۱۰- ۷۶ تا ۹۰ شتر، دو شتر ماده دو ساله ۱۱- ۹۱ تا ۱۲۰ شتر، دو شتر ماده سه ساله ۱۲- ۱۲۱ شتر و بیشتر، در هر ۵۰ شتر یک شتر ماده سه ساله و هر چهل شتر، یک شتر ماده دو ساله (در این نصاب، بنابر ضرب عدد شترها بر ۴۰ یا ۵۰، زکات محاسبه می شود، یعنی اگر تعداد شترها ۱۴۰ عدد باشد، دو شتر سه ساله و یک شتر دو ساله و اگر عدد ۲۸۹ باشد، چهار سه ساله و دو دو ساله و ۹ شتر که در هیچیک از ۴۰ و ۵۰ قرار نمی گیرد، باقی مانده تقسیم - که کمتر از ۹ شتر است - متعلق زکات نیست)

خمس افزایش قیمت طلا

سؤال ۱۱:

۱) فردی که سکه طلایی را هدیه گرفته و به قصد گران شدن از آن نگهداری کند؛ آیا در سال بعد لازم است که خمس افزایش قیمت بیش از تورم را بپردازد؟

۲) کسی کارش خرید و فروش طلا است و خمس اصل سرمایه که سه کیلو بوده است را داده است، آیا در سال بعد لازم است خمس افزایش قیمت بیش از تورم را بپردازد؟

جواب:

۱) تا نفروخته خمس ندارد اما وقتی فروخت جزو درآمد سال فروش است که اگر تا سر سال خمسی باقی بماند و صرف در مؤونه نشود، بنابر احتیاط می بایست خمس آن را بدهد.
(۲ ترقی قیمت بازار (بیش از مقدار تورم)، مشمول خمس است.

حرکت بدن هنگام قنوت

سؤال ۱۲: اگر بدن آرامش نداشته باشد، می توان ذکر قنوت را گفت؟

جواب: بنا بر احتیاط واجب باید در ذکر قنوت، آرامش بدن رعایت شود.

مسافرکشی با ماشین امانتی بدون اطلاع صاحب ماشین

سؤال: فردی ماشین یکی از اقوام را برای یک بار رفت و آمد به جایی از او می گیرد. در میان راه چند مسافر سوار می کند که مسیر مسافران هم با مسیر او یکی بوده است. پس از دریافت کرایه از مسافران، (بدون اینکه این مطلب را به صاحب ماشین اطلاع دهد) نیمی از کرایه را در کنسول صاحب ماشین قرار می دهد و نیمی دیگر را خودش بر می دارد؛ آیا این پول حلال است؟ آیا نیاز هست که صاحب ماشین مطلع شود؟

جواب: به صاحب ماشین اطلاع دهد و رضایت صاحب ماشین را کسب نماید.